

**OCENE IN POROČILA
RECENSIONI E RELAZIONI
REVIEWS AND REPORTS**

**SLOVENSKI PRISPEVEK K PROJEKTU EVROPSKIH
OBAL (COAST WISE EUROPE)**

Janez Koželj

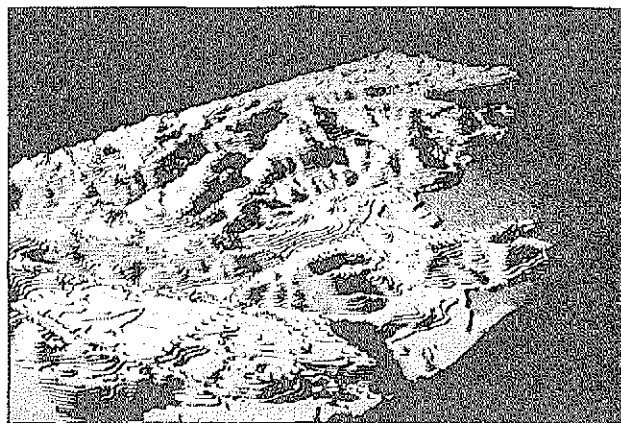
PRESLEDKI OBALE

Predstavljene zamisli so prispevek študentov in diplomantov iz seminarja za arhitekturo mesta na ljubljanski fakulteti za arhitekturo k razreševanju nekaterih ključnih problemov v osrednjem delu obale Slovenske Istre. Predlagane prostorske rešitve niso bile izdelane z namenom, da se uresničijo, ampak predstavljajo v projektni obliki strokovno utemeljeno kritiko nekaterih nepremišljenih posegov v prostor in problematizirajo neprimerno prakso sektorskega urejanja prostora. Posamezne naloge izhajajo iz obstoječe stvarnosti in so k njej tudi usmerjene, tako da razvijajo spremembe in razvojne zamisli iz nje same. Po drugi strani so zamisli nastajale v primerni razdalji od lokalnih razmer in ustaljenih miselnih vzorcev dnevne politike, da so lahko postavile neobremenjeno alternativo nekaterim že pripravljenim razvojnim projektom. Te na videz nepovezane projekte združujejo v smiselno celoto skupna tema razvrednotenih prostorov in vrednostne predpostavke, ki se porajajo iz sorodnih pogledov na naravo problema proučevanja.

Vse predstavljene študije, zasnove in projekti izvirajo iz spoznanja, da se da na prvi pogled nerazrešljive probleme na lokalni ravni bolje obvladovati iz regionalnega pogleda. Ta pogled se od daleč usmerja proti morju, odkoder postanejo razvojne zakonitosti na Obali jasno prepoznavne in se tudi možnosti za njihovo uravnavanje bolj izrazito pokažejo.

Tako v pogledu od obale proti notranjosti Istre izgleda, kot da se mesta razraščajo na podeželje, medtem ko se iz pogleda od zunaj jasno vidi, da se urbanizacija še vedno nezadržno giblje tudi proti morju in zaseda še zadnje vrzeli v vedno bolj zraščanem somestju. V tej smeri se nízajo neprekinjen trak poselitve neposredno ob obali in vzporedni pasovi gostejše in razpršene zazidave, med katerimi se polagoma stapljajo robovi in na ta način počasi brišejo krajevne razlike.

Temu samodejnemu gibanju so edina alternativa obrnjen tok urbanizacije od obale v notranjost Istre in zrahljani pasovi zazidave, ki zapirajo prehode odprte krajine do morja. Z izoblikovanjem pravokotno zloženih pasov poselitve in vmesne krajine, ki bi se v prihodnje razvijali v notranjost proti kopnemu, bi vsak del obale pridobil svoje razvojno zaledje, namesto tesno zraščanega somestja bi z osredinjanjem raztrosa poselitve postopoma nastale prepoznavne mestne regije.

*Modelni prikaz območja Slovenske Istre.
Model scheme of the Slovene Istra region.*

Konceptualno gledano pomeni lokalno delovati in regionalno misliti, da je mogoče razširiti slovensko Obalo tako, da bi sistematično z vsakim novim posegom v prostor pomikali obalno črto v notranjost vse do Kraskega roba.

Za začetek preusmerjanja razvojnih tokov je treba najprej načeti strnjeni rob priobalne zazidave in v njem poiskati še preostale presledke in praznine. To so večinoma razvrednoteni in manj vredni prostori, zapuščeni parki in cele četrti ter propadajoče stavbe. Takšne obrobne prostore se da preurediti v nove javne prostore, preko njih odpreti dostope do morja in iz njih urediti različne tematske parke proti morju in kopnemu. Novi mestni parki se odzivajo na kar največjo raznolikost situacij v staromestnem jedru, v zaledju mestnega središča, v predmestju in obmestju. Z vnašanjem narave v mesto in z zavarovanjem obstoječe narave je mogoče izboljšati mikroklimo, povečati prevetrenost in razširiti vpliv prisotnosti morja. V območjih najgostejše zazidave se da zagotoviti dovolj odprtega prostora, ki naj daje v prihodnje mero za rast grajenega tkiva. Različna razvrednotena območja v mestu in obmestju so spodbuda in priložnost za nove zamisli o kombiniranih okoljih, kjer sta krajina in mesto v sožitju. Preurejati jih je mogoče s skromnimi sredstvi in vsemi, na kraju samem najdenimi prvina, s ponovno uporabo zavrženih stavb in naprav, s kultiviranjem spontane vegetacije, z dopolnitvami ali čiščenjem obstoječega, z zasedanjem še tako neznatnih medprostorov in zavarovanjem skritih kotov zavržene obale. Iz njih smo zasnovali kopaljski park, vodni park, pristaniški park, ornitološki park, univerzitetni park, krajinski park, regionalni park poti po pozabljeni deželi.

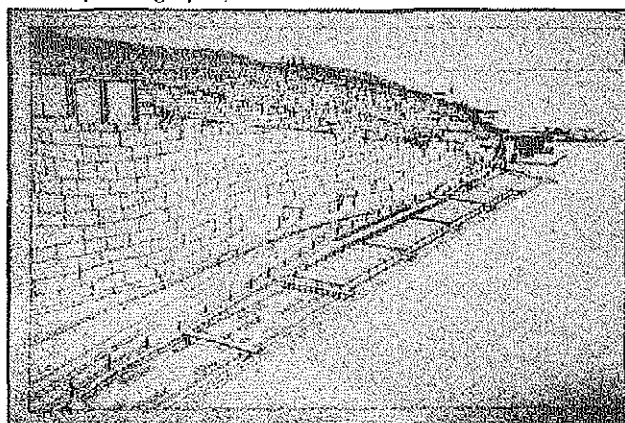
V sodobnem mestu vse bolj prevladujejo posamezne parcele, fragmentirani prostori in večji predeli, ki ostajajo dalj časa prazni in zapuščeni. Razni obrobni in manj vredni prostori so priložnost za razreševanje različnih razvojnih problemov v mestu in na njegovem

obroju. Razvrednoteni prostori najbolj neposredno odsevajo neskladja med razvojnimi dejavniki in procesi sprememb v sodobnem mestu. Ločine in opuščeni predeli v mestu, ki jih počasi samodejno prerašča narava, postajajo dejansko polja alternativnega mesta, kjer sta narava in mesto v sožitju. Na njih je mogoče urediti nove oblike tematskih parkov, ki nastajajo iz raznoterosti današnje družbe in se izoblikujejo brez vsakršne, vnaprej opredeljene estetske ali simbolne predstave. Novi mestni parki nimajo stalne zgradbe in enotne oblike. Rastejo iz plitvih kulturnih plasti in na revnih prvinah v odprte prostore za samourejanje mesta. To so razredčine, ki se zajedajo v gosto strukturo, tako da jo uravnotešajo in določajo pogoje za njeno rast. Zato predstavljajo neprecenljivo priložnost za izoblikovanje alternativnih okolij in različnih socialnih priložnosti iz sedanjih vrzeli, ločin, nikogaršnjih in nedostopnih prostorov, marginalnih in nedostopnih prostorov v mestni krajini.

Andrej Mlakar

UREDITEV OBALE MED KOPROM IN IZOLO

Slovensko obalno območje ima znotraj slovenskega prostora izreden značaj in pomen. Da bi tako izjemno mesto obdržalo, v njem ne bi smelo prihajati do obsežnih sprememb, ki bi lahko še bolj načele njegovo prvobitnost. Zato je potrebno v prihodnje težiti k bolj uravnoteženemu dolgoročnemu razvoju s poudarkom na razbremenitvi obalnega pasu. Prometna strategija razvoja obalnega območja že upošteva te težnje, saj so v načrtu poglobitve tranzitne poti umaknjene v zaledje, tako da se del obale med Koperom in Izolo v dolžini 4 km, kar predstavlja kar 8,7% celotne obale, lahko nameni drugim dejavnostim. Ureditev tega dela je tudi tema opisanega projekta.

Prostorski prikaz ureditve obale med Koperom in Izolo - pogled na območje Žusterne.
Spatial scheme of the Koper - Izola coast's arrangement - view of the Žusterne area.

Naloga sledi dvema vrednostnima izhodiščema. Prvo je renaturalizacija obale, drugo pa strogo varovanje naravne dediščine. Neposredni namen je razširitev obalnega pasu in ureditev stika morja s kopnim z elementi morske arhitekture. Projekt predpostavlja čim večjo renaturalizacijo okolja s čim manjšimi posegi in vplivi v prostor ter ustvarja hibridno umetno krajino.

Razširitev obalnega pasu dosežemo z vnosom peštrih mestnih, turističnih in rekreacijskih dejavnosti. Obala vzpostavi nov odnos z morjem ob ohranitvi in varovanju morskih biotopov in vrst ter značilne krajinske podobe. Funkcij in vsebin v prostor ne vnašamo homogeno, ampak jih v določenih točkah zgotovimo in povežemo z javnim prometnim sistemom in alternativnimi prometnimi povezavami (kolesarjenje, pešačenje, veslanje ...). Vmesni prostor ohranjamo čim bolj prazen. Z vnosom novih vsebin v prostor ne posežemo le v prostorsko, ampak tudi v družbeno sfero, saj s socializacijo javnega prostora dvignemo bivanjsko kulturo prebivalcev.

Predpogoj urejanja tega območja je dobro premišljeno načrtovanje prometa.

Iz razvojnega projekta Koper 2020 je razvidno, da so obstoječe magistralne ceste preobremenjene, zato nadaljnji razvoj predvideva traso Semedela-predor Markovec-Izola (Vilizan) (*Koper 2020, 1994*). Tako je tranzitni promet pomaknjen v zaledje. Na obstoječi trasi obalne ceste med Koperom in Izolo se ohranijo le še kratki odseki lokalnih cest ali dovozov.

Trasa obeh poti med Koperom in Izolo v celoti poteka ob obali. Oba sistema sta strogo ločena od motornega prometa in dobro navezana na javni promet. Peš pot v celotni trasi poteka tik ob obali, tako da ima pešec nenehni stik z morjem; hkrati pa je morje dostopno vsem. Med Koperom in Žusterno je peš pot urejena kot promenada (*lungo-mare*), ki Semedelo in Žusterno tesneje povezuje s starim mestnim jedrom.

Javni promet je načrtovan na več ravneh. Za ureditev medmestnega prometa je najprimernejša mestna železnica, na katero se v prečni smeri navezuje avtobusna prometna mreža. Javni promet ob obali poteka po železnici, z uvedbo rednih pomorskih linij pa tudi po morju. Celotni sistem javnega prometa je urejen tako, da se vsi sistemi povezujejo v prometnih vozliščih, ta pa so povezana s peš in kolesarskimi potmi. Ob vozliščih so urejeni večji parkirni prostori.

Celotno področje je razdeljeno na več polov zgotovitve z vmesnimi razredčitvami. Poli zgotovitve so Žusterne, rt Rex in Ruda. Žusterne in Ruda predstavljata že urbanizirano površino, ki ji z dodajanjem in spreminjanjem funkcij zvišamo kvaliteto. Rt Rex nam skupaj s sotesko in bolnico Izola nudi možnost zgotovitve, ki ni neposredno na obali in je predvsem vizualno skrita v zaledju. S tem ohranjamo obalo v čim bolj naravnem stanju, hkrati pa nadaljnji razvoj premaknemo proti bolnici.

Nasutje pred Žusterno, ki je bilo narejeno za traso